

Okrupy ke SZZ z psychologie

(platí od akademického roku 2009/2010 dále)

1. Předmět psychologie. Hlavní přístupy ke studiu psychiky: biologický (fyziologický), behavioristický, psychodynamický, fenomenologický, humanistický, přístup tvarové psychologie, kognitivní přístup.
2. Cíle psychologie jako vědy. Základní a aplikované psychologické disciplíny. Vztah psychologie k příbuzným vědám. Biologická, sociální a osobní determinovanost psychiky. Periodizace psychického vývoje.
3. Základní metody psychologie. Pozorování, experiment, introspekce. Rozhovor, dotazníky a (sebe)posuzovací škály. Rozbor slovních projevů a výsledků činnosti. Standardizované psychodiagnostické metody. Projektivní techniky. Výzkum v psychologii. Metoda korelační. Metoda longitudinální a příčná. Cíle psychologické diagnostiky žáka.
4. Kategorie osobnosti v psychologii. Teorie osobnosti. Pojem vědomí v psychologii. Jáství, sebepojetí, sebeobraz.
5. Poznávací procesy. Senzorické procesy, vnímání. Imaginace (představy, fantazie). Pozornost (vymezení, typy, vlastnosti, poruchy).
6. Myšlení a řeč. Myšlenkové operace. Usuzování. Rozhodování. Chápání pojmů a řešení problémů. Konvergentní a divergentní myšlení. Vývoj myšlení a řeči v ontogeneze. Kognitivní styl. Poruchy řeči (poruchy výslovnosti, artikulace, sociálního užití).
7. Schopnosti (klasifikace, vlohy a schopnosti). Kreativita. Inteligence (vymezení, teorie, druhy, její stimulace). Poruchy vývoje intelektových funkcí (intelektová deteriorace, snížená intelektová výkonnost v rámci mentální retardace).
8. Učení a paměť. Druhy učení (habituace, senzibilizace, klasické podmiňování, instrumentální podmiňování, vtištění, explorační chování, sociální učení). Teorie učení. Zákony učení. Transfer a interference. Druhy paměti (ultrakrátká, krátkodobá, dlouhodobá, explicitní vs. implicitní).
9. Emoce a temperament. Aspekty emočních procesů a stavů. Teorie emocí. Klasifikace emocí. Teorie temperamentu.
10. Motivace. Potřeby (teorie, klasifikace), zájmy (klasifikace). Hodnoty, ideály. Motivy (klasifikace). Aspirace, aspirační úroveň. Charakterové vlastnosti, vůle, volní procesy a vlastnosti. Mravní vědomí, morální usuzování. Morálka.
11. Frustrace, frustrační tolerance. Pojem psychická deprivace. Stres. Náročné životní situace.
12. Obecná charakteristika stadií dětství, vývoj rozumově-poznávacích funkcí v dětství a prepubertě (charakteristické změny a kvality čivosti, vnímání, pozornosti, paměti, obrazotvornosti a myšlení). Vývoj imaginativně-emotivních složek osobnosti (faktory utváření a úroveň sebepojetí a sebehodnocení, emocionalita a mravní vědomí, volní procesy, autoregulace a zájmy).

13. Obecná charakteristika dospívání a úroveň poznávacích procesů dospívajících (charakteristika a srovnání duševních změn v pubertě a adolescenci, úroveň vnímání, pozornosti, paměti, myšlení a tvořivosti).
14. Charakter imaginativně-emočních funkcí v průběhu dospívání (emocionalita, vývoj Jáství, sebeuvědomování, sebepojetí, seberealizace, volní procesy).
15. Vnější podmínky jako determinanty vývoje dětí a dospívajících (vliv rodinné atmosféry a jednotlivých členů rodiny, vztahy vrstevníků, působení školy, vlivy mimoškolní, typy rodičovské výchovy a její optimalizace).
16. Psychohygienu učitele a žáka. Kategorie zdraví, adaptace a maladaptace. Syndrom vyhoření.
17. Psychologie poznávací a diagnostické činnosti pedagoga. Metody: pozorování, rozbor výsledků činnosti, rozhovoru. Sociometrie. Psychologická anamnéza. Pedagogicko-psychologická charakteristika žáka.
18. Psychodidaktika. Učení a kognitivní rozvoj (vytváření návyků, osvojování vědomostí a dovedností, "intelektové" učení): vytváření soustav představ a pojmů; učení se řešení problémů; senzomotorické učení a dovednosti; psychologická problematika strukturování učiva, vyučovacích a učebních strategií.
19. Psychologická podstata a cíl výchovy. Výchova vybraných aspektů osobnosti: formování zájmů, sebehodnocení a sebepojetí. Morální usuzování. Změny osobnosti a převýchova.
20. Psychologické prostředky výchovy. Odměna a trest. Přesvědčování, příklad a ideál, řízení činností vychovávaného. Osobnost pedagoga a jeho pedagogicko-psychologický přístup k vychovávanému. Způsoby výchovy dítěte (žáka). Sebedeterminace a sebevýchova.
21. Jedinec a sociální prostředí. Socializace (smysl, zákonitosti průběhu; změny na úrovni osobnosti). Sociální učení (formy, zákonitosti).
22. Sociální skupina (struktura, dynamika). Klasifikace skupin. Skupinové normy. Struktura pozic a vztahů ve skupině (klasifikace pozic ve skupině a skupinových-týmových rolí). Skupinové klima. Možnosti zkoumání struktury vztahů ve skupině a skupinového klimatu - možnosti využití v pedagogické praxi. Sociální klima školy, sociální klima školní třídy.
23. Sociální poznávání. Zákonitosti percepčních dějů. Charakteristika kultivované sociální percepce. Percepční stereotypy. Možnosti kultivace percepčních dovedností.
24. Sociální komunikace. Komunikační obsahy. Druhy komunikace. Možnosti kultivace komunikačních dovedností. Způsoby analýzy komunikace.
25. Sociální chování. Sociální inteligence a sociální zralost. Sociální kompetence. Sociální rysy a postoje. Interakce. Interakční styl učitele. Náročná sociální situace. Sociální opora.
26. Kognitivní předpoklady školního výkonu. Hlediska při posuzování kognitivních předpokladů, typy lateralit a jejich vliv na školní výkon. Leváctví. Osobnostní mimointelektové faktory determinující školní výkon.
27. Psychologické příčiny neadaptivního chování dětí a dospívajících (dificility, poruchy chování, kázeňské nepřizpůsobení). Agresivita a šikana. Delikvence.

28. Školsky významné nedostatky ve struktuře nadání (specifické vývojové poruchy učení): Dyslexie, dysortografie, dysgrafie, dyskalkulie. Symptomatologie, příčiny, vliv na školní výkon. Možnosti korekce, zásady specifického přístupu učitele a rodiče.
29. Neurotické poruchy u dětí, dospívajících a dospělých. Symptomatologie, příčiny, možnosti psychologického a pedagogického korektivního ovlivnění.
30. Syndrom ADHD. Lehká mozková dysfunkce. Příčiny, symptomatologie, vývoj, vliv na školní výkon, zásady specifického přístupu učitele a rodiče k dítěti s LMD. Organicita v chování, řeči a kresbě.

Literatura:

- ATKINSONOVÁ, R. L. et al. **Psychologie**. Victoria Publishing, Praha, 1995; Portál, Praha 2003.
- BENESCH, H. et al.: **Encyklopedický atlas psychologie**. Lidové noviny, Praha 2001.
- ČAČKA, O. **Psychologie duševního vývoje dětí a dospívajících s faktory optimalizace**. Doplněk, Brno 2000, 2003.
- ČAČKA, O. **Psychologie vrstev duševního dění a jejich autodiagnostika**. Doplněk, Brno 1998, 2000, 2002.
- ČÁP, J., MAREŠ, J. **Psychologie pro učitele**. Portál, Praha 2001
- DRAPELA, V. J. **Přehled teorií osobnosti**. Portál, Praha 1997
- ĐURIČ, L., GRÁC, J., ŠTEFANOVIČ, J. **Pedagogická psychológia**. SPN, Bratislava, 2. vyd. 1990
- EYSENCK, M.W.; KEANE, M.T. **Kognitivní psychologie**. Academia, Praha 2008
- FONTANA, D. **Psychologie ve školní praxi**. Portál, Praha 1997
- HARTL, P., HARTLOVÁ, H. **Psychologický slovník**. Portál, Praha 2000
- HEWSTONE, M., STROEBE, W. **Sociální psychologie: moderní učebnice sociální psychologie**. Portál, Praha 2006
- KASSIN, S.: **Psychologie**. Computer Press, Brno 2007
- KERN, H. a kol. **Přehled psychologie**. Portál, Praha 1999
- KOHOUTEK, R. **Základy užití psychologie**. CERM, Brno 2003
- MATĚJČEK, Z. **Praxe dětského psychologického poradenství**. Praha, SPN 1991
- MATĚJČEK, Z. **Dyslexie - specifické poruchy čtení**. H&H, Jinočany 1993 (nebo jiná vydání)
- NAKONEČNÝ, M. **Sociální psychologie**. Academia, Praha 1999
- PLHÁKOVÁ, A. **Učebnice obecné psychologie**. Academia, Praha 2003
- POKORNÁ, V. **Teorie, diagnostika a náprava specifických poruch učení**. Portál, Praha 1997
- ŘEZÁČ, J. **Sociální psychologie**. Paido, Brno 1998.
- ŘÍČAN, P. **Psychologie. Příručka pro studenty**. Portál, Praha 2005
- VÁGNEROVÁ, M. **Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří**. Portál, Praha 2000
- VÁGNEROVÁ, M. **Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologie lidské psychiky**. Portál, Praha 1999

